

- LGy 70, Skolöverstyrelsen (1973) *Läroplan för gymnasieskolan. III: Planerings-supplement*. Estocolmo. Liber.
- Llobet, A. y Llobet, J. (1978) *En camino I*. Estocolmo. Natur och Kultur.
- López Morales, H. (1983) *Introducción a la lingüística actual*. Madrid. Playor.
- Lpf 94, Utbildningsdepartementet (1994) *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*. Estocolmo. Fritzes.
- Márquez Villegas (1975) *Vocabulario del español hablado. Niveles y distribución gramatical*. Madrid. SGEL
- Masoliver, J., Barnéus, B. y Rindar, K. (1993a) *Por supuesto I. Textbok*. Estocolmo. Almqvist & Wiksell.
- (1993b) *Por supuesto I. Övningsbok*. Estocolmo. Almqvist & Wiksell.
- Michéa, R. (1953) «Mots fréquents et mots disponibles. Un aspect nouveau de la statistique du langage». *Les langues modernes* 47. 338-344.
- Miquel, L. y Sans, N. (coord.) (1994) *Didáctica del español como lengua extranjera*. Madrid. Fundación Actilibre. 9-12.
- Salazar García, V. (1994) *Aprendizaje del léxico en un currículo centrado en el alumno* en Miquel, L. y Sans, N. (coord.)
- Slagter, P.J. (1992) *Un nivel umbral*. Strasbourg. Ediciones Consejo de Europa.
- Verlée, L. (1963) *Basis Woordenboek voor de Franse Taal*. Amberes. De Sikkel.

Notas e información

Acaba de ser publicado el *Diccionario para la enseñanza de la lengua española*, elaborado por un equipo de especialistas de la Universidad de Alcalá de Henares. Este diccionario, de tamaño mediano (22.000 voces), está especialmente dirigido al usuario extranjero, hecho que se refleja en la estructuración de las entradas. Pueden destacarse los siguientes aspectos que resultan novedosos en un diccionario monolingüe:

- Se ha marcado la división silábica de todas las palabras.
- Se ha incluido una transcripción fonética.
- Las definiciones se han elaborado a partir de únicamente 2000 definidores que están explicados en el diccionario.
- Se ha dedicado especial atención a las palabras "gramaticales" consideradas difíciles para el extranjero, p. ex. *ser, estar, haber* y las preposiciones.
- Contiene información sociolingüística y pragmática cuando estos aspectos son relevantes, y da ocasionalmente las preferencias de la Real Academia Española.

STIG STRÖMHOLM

Från Parnassen till Capitolium – en översättningshistorisk studie

Av många samverkande skäl har den språkliga översättningens konst och hantverk kommit att tilldra sig ett allt starkare intresse både bland språkets teoretiker och bland dem som behöver översättningar för sin praktiska gärning. Datorerna och deras användningsmöjligheter har bidragit till detta intresse. Det intensifierade internationella umgänget, migrationsrörelserna och de internationella organisationernas snabba tillväxt har utgjort bidragande orsaker. Det är symptomatiskt att den språkvetenskapliga sektionen av humanistiska fakulteten vid Uppsala universitet tillsammans med den språkliga sektionen vid Stockholms universitet har förberett, och söker anslag för, ett omfattande forskningsprojekt med inriktning på översättandets problem.

Systematisk vetenskaplig behandling av den språkliga översättningen är ett förhållandevis nytt fenomen, vilket kan te sig överraskande med hänsyn till översättningsverksamhetens enorma betydelse för de europeiska nationallitteraturernas framväxt och utveckling. Här och var finner man i den lärda, litteraturkritiska och polemiska litteraturen enstaka ställningstaganden till sådana principfrågor som huruvida trohet mot originalet eller andra värden som begriplighet, stilistisk elegans och anslutning till det mottagande språkets begreppsvärld bör ges företräde. Medan de medeltida textbehandlarna utan vare sig argument eller åthävor för det allra mesta av ren respekt för de skrifter som ansågs förtjäna en översättning höll sig noga till förebilden i alla detaljer, präglades den europeiska renessansens översättare – i stor utsträckning skapare av de moderna litteraturspråken – av stor frihet i sin återgivning av de stora latinska och grekiska textmassor som de gjorde tillgängliga för nya, icke-lärda läsarskikt. Friheten utlöste i sin tur reaktioner; ett tidigt exempel på en genomtänkt plädering för texttrohet är fransmannen Pierre Daniel Huets dialog *"De optimo genere interpretandi"* – "Om bästa sättet att översätta" – från 1680.

Vad man kanske kan kalla "det moderna genombrottet" kom med den tyske teologen och Platon-översättaren F. Schleiermachers skrift *Methoden des Übersetzens* (1813). Det är ingen slump att det teoretiska intresset för översättningen som självständig intellektuell verksamhet kommer till tydligt uttryck vid denna tid: romantikens och historicismens intresse för språkens inbördes samband och historiska utveckling, den romantiska estetikens avståndstagande från den klassiska normativa estetikens accent på det originella och personliga språkuttrycket, de framväxande föreställningarna om en "världslitteratur" liksom den växande internationella förlagsverksamheten – allt detta bidrog till att väcka uppmärksamhet för översättningens särskilda metodproblem. Sedan dess har diskussionen fortsatt, låt vara i tämligen makligt tempo fram till 1950-talet, då en rad teoretiker i de stora länderna började publicera monografier och översiktsverk (T. Savory,

The art of translation, London 1957; G. Mounin, Les problèmes théoriques de la traduction, Paris 1963; W. Koller, Grundprobleme der Übersetzungstheorie, Bern/München 1972¹ må stå för ett växande antal sådana översikter. Kort och aktuell: R. Stolze, Übersetzungstheorien. Eine Einführung, Tübingen 1994).

Mellan de principiella översättningsstudierna och den "vanliga" språkforskningen på ett inte helt lättillgängligt område bygger den tyska forskaren Astrid Seele en värdefull bro med avhandlingen *Römische Übersetzer, Nöte, Freiheiten, Absichten*, Darmstadt 1995 (Wissenschaftl. Buchgesellschaft, 148 s; ISBN 3-534-12492-8).

Utanför den klassiska filologin förefaller man att lätt glömma, att ett bland de mest betydande av alla kollektiva översättningsföretag ägde rum långt före alla teorier: den latinska litteraturens tillägnelse av stora partier av den grekiska litterära kulturen. Det är denna process som Astrid Seele analyserar.

Företaget stöter på betydande problem. I många fall saknas det ena – i regel det grekiska – jämförelseobjektet. Den tillgängliga textvolymen är inte så stor som kunde förmodas; det romerska överskiktet var tidigt så gott som helt tvåspråkigt, vilket påverkar urvalet av texter, som blev föremål för översättning.

Trots dessa svårigheter presterar Astrid Seele en utomordentligt intressant – med måttfull användning av den moderna begreppsbyggnaden och terminologien genomförd – undersökning av de latinska skaldernas och prosaisternas umgänge med sina grekiska förebilder. Deras uppgift var – försävt gällande de mest ambitiösa och texttrogna översättarna – svår inte minst på grund av de grundläggande strukturella olikheter som grekiskan och latinets uppvisar: frånvaron av artiklar i romarspråket, grekiskans väsentligt rikare verbböjningssystem och latinets strikta krav på tidsmässig logik, för att nämna några. Lättare än moderna översättare hade antikens translatorer inte minst därför att den samtida respekten för originalförfattarens ideella rätt var okänd och en fri bearbetning kunde företas utan upphovsrättsliga konsekvenser. I det patriotiska romerska perspektivet uppfattades översättningen ofta som en ädel tävlingskamp: det gällde att överträffa de beundrade grekerna i stilistisk briljans.

Olikheterna till trots är det mest framträdande intrycket av Astrid Seeles studie att den språkliga översättningens huvudproblem förblivit desamma under de drygt 2.000 år som förgått sedan latinska komedidiktare överförde Menanders och andra attiska succéförfattares verk till sitt eget kärva och motspänstiga mål. Likheter med den franska, engelska och tyska renässansens mödosamma men för det egna språket avgörande arbete med de antika auktorerna är påfallande, och den katalog över "nödsituationer, friheter och intentioner" som avhandlingens rubrik utlovar fylls så småningom med exempel som bör berika även den samtidspråkliga översättningsdiskussionen.

¹Stockholmer Germanistische Forschungen (Hrsg. Gustav Korlén) Nr. 9

Reviews and Notices

Cambridge International Dictionary of English (CIDE). Cambridge University Press, 1995. 1,774 pp. Available in hardback, paperback, flexicover, low-price edition, Klett paperback, Klett hardcover. Price (paperback): £10.50.

In the field of monolingual English dictionaries for foreign learners, the definition of a "headword" and the internal structure of entries are important features to distinguish different dictionaries from one another, in addition to size, i.e. the degree of coverage of present-day English. Also, there may be variation in the use of pictures and in the set of appendices used. Any new dictionary that appears will have to be judged against those already in existence with regard to the above-mentioned features.

Up till 1995, the following definitions of the lexical entry have been current in dictionaries for foreign learners:

- one unique string of letters, regardless of meaning and regardless of pronunciation, constitutes one headword (*COBUILD English Language Dictionary* 1987; slightly modified in the second edition 1995)
- one string of letters associated with one basic meaning and with one pronunciation constitutes one (full) entry (with different part-of-speech roles of the string as sub-entries) (*Oxford Advanced Learner's Dictionary*)
- one string of letters associated with one basic meaning and with one pronunciation and with one part of speech constitutes one headword (*Longman Dictionary of Contemporary English*)

The vacant slot where the headword is defined as one string of letters associated with one *shade of meaning* and with one pronunciation and one part of speech has now been filled. Cambridge University Press, which has never before published a mainstream monolingual dictionary, has now produced *CIDE*, the *Cambridge International Dictionary of English* (Cambridge University Press, 1995). In *CIDE*, whenever there are two or more distinguishable senses of the same string, there is a box with a **GUIDE WORD** as part of the entry. Other parts of speech than that of the headword and (semantically uncomplicated) derivatives are presented in the same font but not as new full entries. Hyphenated and open compounds are given in smaller bold print within the article, whereas solid ones are presented as separate headwords in the alphabetical order of the dictionary. The same smaller bold print is used in the example sentences for words that collocate with the entry and for "a group of words which has a special meaning which is not clear from the meaning of the separate words", i.e. an idiom. To take an example, the string(s) *air* and the first 22 of its (their) solid compounds thus look as follows (grammatical information has been omitted except for *obj* = transitive verb; idioms have been included here only when they can be seen as compounds beginning with *air*; slashes are used here to indicate the frame surrounding the **GUIDE WORDS**).

air /GAS/
 air brakes
 air conditioner
 air conditioning
 air-conditioned
 air-cooled
 air-cushioned
 air freshener
 air mattress
 air pocket
 air-pistol
 air-rifle
 airless